

Núm.

449

Cooperació catalana

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Gener 2021

Any 41è

PVP 3,00 €

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Raiels cooperativa, iniciatives que arrelen al territori

Pàg. 10

Miren Etxezarreta:
«La pandèmia ha atacat l'economia,
sobretot la dels més pobres»

Pàg. 13

Bones pràctiques,
la recepta de l'ESS
en temps de crisi

Pàg. 19

Neil Smith,
com l'urbanisme neoliberal
dissenya el territori

Pàg. 27

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenió Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenió

- Salut i benestar des de la integració de la prevenió a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

www.sepra.cat

Si esteu interessades a portar
l'exposició **Catalunya, terra cooperativa**
a la vostra població o entitat demaneu
informació per correu electrònic a:
biblioteca@rocagales.cat

Catalunya,

TERRA COOPERATIVA

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

Col·lectiu Ronda

Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna, Enric Dalmau, Josep Edo, Agnès Giner, Carla Liébana, Montse Pallarés, Xavi Palos, Ricard Pedreira, Joseba Polanco, Esteve Puigferrat, Olga Ruiz, Quim Sicília, Jordia Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Raiels, SCCL.

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Cristina Ferraté.

05

EDITORIAL

20 preguntes per al 14-F.

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Posar en valor la tasca cooperativa, la millor manera d'acomiarar el 2020.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Raiels cooperativa, iniciatives que arrelen al territori.
Pep Valenzuela

13

L'ENTREVISTA

Miren Etxezarreta.
Sara Blázquez

16

ECONOMIA PER LA VIDA

Receptes per a una pandèmia: la resposta de l'ESS en temps de crisi.
Guillem Subirachs i Rubèn Suriñach

19

CIRIEC-ESPANYA

La cooperació com a via per superar els reptes postcoronavirus.
Ricard Pedreira

22

SALUT

#SansACasa, cuidem-nos per a un #BenEstar físic i emocional en temps de COVID-19.
Sònia Peralta

24

OPINIÓ

No hi ha cooperativisme sense educació crítica. Motivar l'opció per l'esperança.
Daniel Jover

27

RESSENYA

La producció de l'espai capitalista o com l'urbanisme neoliberal dissenya el territori.
Marc Dalmau

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Cristina Ferraté Anguera

(Riudoms, 1982), periodista, tècnica de projectes de CoopCat

Des del meu punt de vista, l'aspecte més atractiu del cooperativisme és

el fet de posar les persones com a protagonistes de la seva activitat. En comptes d'un model econòmic centrat en l'acumulació de beneficis, el cooperativisme es basa en un repartiment més just i igualitari de la riquesa. Els treballadors, associats i usuaris de les cooperatives són, alhora, els agents transformadors d'aquest canvi de paradigma i també els seus beneficiaris. Gràcies al cooperativisme, doncs, podrem construir una societat millor.

Crec que el cooperativisme encara arrossega una certa imatge de model *outsider*.

Diria que molta gent encara no el considera una alternativa real al sistema econòmic capitalista, sinó un complement per a certes activitats. Per això, penso que cal reforçar la divulgació i comunicació del

cooperativisme per donar a conèixer les tasques que desenvolupa, les potencialitats que té i els beneficis socials que aporta. D'aquesta manera, més persones es podrien sumar al moviment cooperatiu i ampliar el seu abast.

Crec que la intercooperació és absolutament necessària i un dels

principals reptes de les cooperatives per tal d'afrontar el futur amb garanties d'èxit. Les dificultats sanitàries, socials i econòmiques derivades de la crisi de la COVID-19 han constatat que l'individualisme no és una opció viable per resoldre situacions complicades. Tot al contrari, només ajudant-nos i sent generosos amb aquells que ens envolten hem aconseguit sortir d'aquesta complexa situació. Aquest és el camí que han de seguir les cooperatives, sumar esforços i recursos per multiplicar resultats.

20 preguntes per al 14-F

Novament tenim a l'horitzó eleccions al Parlament de Catalunya. La Fundació Roca Galès, com a subjecte polític, que no partidista, volem adreçar-nos a les formacions que s'hi presenten per preguntar-los quines polítiques vinculades al cooperativisme pensen aplicar si governen la Generalitat.

Es tracta de preguntes que, en el fons, impliquen demandes, no ens enganyem. Unes demandes de mínims per començar a canviar el model socioeconòmic actual, injust i insostenible, per un altre de basat en el cooperativisme i les economies transformadores, que tinguin com a prioritat les persones i la sostenibilitat de la vida. És una necessitat ineludible per aturar el col·lapse tant social com ecològic que ens ve a sobre i que ens afectarà a totes.

Tot i que en tenim moltes més, ens limitem a vint preguntes:

1. Quines mesures de foment de l'habitatge tenen previstes per fer-lo estable i assequible a totes les economies i sostenible ecològicament?
2. Es protegiran legalment els models no especulatius, com les cooperatives d'habitatge en cessió d'ús?
3. S'aplicaran preus assequibles, com els aprovats darrerament, per als habitatges de protecció oficial o mantindran la qualificació perpètua dels habitatges protegits?
4. Quines mesures de foment dels models facilitadors de l'habitatge incorporaran als seus programes electorals?
5. Posaran sòl públic a disposició de projectes cooperatius i comunitaris?
6. Fomentaran l'ús d'energies verdes i les tècniques d'edificació que redueixin l'empremta ecològica?
7. Impulsaran polítiques fiscals per fomentar l'economia social i solidària des de la Generalitat i, per als tributs de competència estatal, les proposaran a l'Estat?
8. La pandèmia està afectant de ple l'estructura productiva i de serveis, quines ajudes complementàries donaran al sector cooperatiu català, si creuen que se n'ha de donar alguna?
9. Darrerament es fa molta publicitat dels productes de km 0 i de proximitat. A més de la propaganda institucional, quines mesures específiques, concretes, activaran perquè sigui una realitat? Com les vertebraran? Hi tindran algun paper les cooperatives agràries i, en general, totes les que es dediquen a la producció i comercialització d'aliments de proximitat i ecològics?
10. A mitjà termini: quina política ramadera ha de tenir Catalunya, concretament amb el sector del porcí? Quines propostes de futur proposen per al propers decennis? Ha de ser una solució via individual o cooperativa? Com executar-la?
11. A llarg termini: la dimensió de les explotacions agràries catalanes es troba per sota de la mitjana europea, quines solucions polítiques proposen per a una efectiva concentració parcel·lària? La cooperació hi tindrà un paper rellevant? Com?
12. Quines polítiques aplicaran per multiplicar la constitució de cooperatives de treball i consolidar les ja existents, com les dedicades als serveis d'atenció a les persones? I per incentivar que les empreses mercantils que, pel que sigui, pensen plegar, les persones assalariades que hi treballen les continuïn convertint-se en cooperativa?
13. Preveuen augmentar la despesa de les polítiques de foment del cooperativisme, l'economia social i solidària i els ateneus cooperatius?
14. Preveuen augmentar la despesa en els àmbits d'atenció a les persones i, en especial, en les tasques de cures, dependència i discapacitat, que porten a terme moltes empreses de l'economia social i solidària?
15. Pensen aprovar una llei d'acció concertada dels serveis d'atenció a les persones per tal que aquells serveis que no gestionin directament les administracions es cobreixin mitjançant l'acció concertada amb entitats sense ànim de lucre de l'economia social i solidària?
16. Conjuntament amb la defensa de l'escola catalana, laica i pública, tenen un pla per defensar l'escola catalana, laica i cooperativa? Quin? Com s'implantarà?
17. Han pensat de fer algun tipus de política per abaratir el lloguer a les cooperatives arrelades al territori o a les escoles cooperatives?
18. Quines mesures aplicaran per evitar la precarització del treball?
19. Perseguiran les empreses que utilitzen figures com el fals autònom i les falses cooperatives en perjudici dels drets de les persones treballadores?
20. Com combatran la deslocalització de la producció?

La FCAC lliura 3.800 mascaretes i 3.800 euros al fons d'emergència anti-Covid del Grup Alba

La iniciativa «Mascaretes solidàries» aplega la solidaritat del cooperativisme agrari amb els col·lectius més vulnerables.

La Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC) va fer efectiva el passat 11 de desembre al matí la donació de 3.800 mascaretes i 3.800 euros aportats pel conjunt del sector al Fons d'Emergència anti-Covid del Grup Alba.

La iniciativa «Mascaretes solidàries», engegada fa uns mesos, proposava que, per la compra de cada mascareta, les cooperatives sòcies de la FCAC destinessin 1 euro a la col·laboració amb el fons anti-Covid del Grup Alba per ajudar a cobrir les despeses i necessitats urgents derivades de la pandèmia.

A l'acte de lliurament, hi van participar Ramon Sarroca, president de la FCAC, i Domènec Vila, cap d'Unitat de Serveis Empresarials, així com el president del Grup Alba, Carles de Ahumada, que va fer un agraïment a la Federació i a les cooperatives que van participar en la iniciativa solidària i va manifestar que aquesta donació serà de gran ajuda també per fer front a l'impacte econòmic de la COVID-19 i per poder seguir estant al costat de les persones i dels professionals.

Grup Alba és una entitat amb seu a Tàrraga que ofereix acompanyament integral a prop de 300 persones amb discapacitat i risc d'exclusió. Des de l'inici de la pandèmia, ha estat al costat de les persones atenent-les a les llars residència i des de casa per protegir-les del contagi.

www.cooperativesagraries.cat

EL JAPÓ PROMULGA LA PRIMERA LLEI DE COOPERATIVES DE TREBALLADORS

El passat 4 de desembre el Congrés japonès va aprovar «la tan esperada llei de cooperatives de treballadors», segons va assenyalar Nobuhiro Furumura, president de la Unió Cooperativa de Treballadors del Japó. I va afegir que busca reconnectar el treball amb la vida i passar de la competència a la cooperació.

En el seu missatge, Furumura va destacar que amb la llei també s'ha d'assumir el desafiament de tornar als fonaments essencials de la societat: l'autogovern, els drets humans i la democràcia.

El Japó és un dels pocs països del món desenvolupat que fins ara no comptava amb una llei de cooperatives de treballadors.

Miguel Yasuyuki, investigador i promotor de l'economia social, va manifestar que la promulgació de la llei «és un gran pas per a les cooperatives de treball associat» i ajuda a difondre-les entre la població. Malgrat que al Japó ja existien centenars de cooperatives de treball, el marc jurídic en dificultava la gestió. Ara, amb la llei, es facilitarà fundar-les, ja que es requereixen almenys tres socis i no es necessita capital social mínim.

Segons l'investigador, el sector cooperatiu japonès està fragmentat i «cada tipus de cooperatives està regit per la seva pròpia llei», com les agràries i «les enormes de consum». A més, no hi ha cap institució que treballi per a la promoció del sector de l'economia social.

LLIBRE DIGITAL 'ACCEPTEM EL REPTE' FSMET 2020

Acceptem el repte recull les iniciatives seleccionades en el procés del Fòrum Social Mundial de les Economies Transformadores (FSMET) celebrat l'any 2020. El fòrum va oferir un espai de recerca i construcció d'economies transformadores a través de l'exemple de lluites, campanyes, projectes, polítiques i pràctiques. El llibre digital dona resposta a grans reptes globals des de pràctiques concretes i localitzades. Podeu consultar-lo a través d'aquest enllaç: <https://view.genial.ly/5fca5e4d185a0d0d977c785b/presentation-fsmet-castellano>

POSTGRAU EN GESTIÓ DE COOPERATIVES I EMPRESSES D'ECONOMIA SOCIAL AL TECNOCAMPUS-MATARÓ

Especialització en el sector de l'economia social i el cooperativisme organitzada per l'Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa, la Càtedra d'Economia Social del Tecnocampus i Aracoop (Direcció General d'Economia Social, el Tercer Sector, les Cooperatives i l'Autoempresa de la Generalitat de Catalunya).

El postgrau es desenvoluparà del 9 de febrer al 10 de desembre de 2021, amb una durada de 30 ECTS/300 hores. La matrícula és gratuïta, està subvencionada pel Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social, compta amb el suport del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya i només caldrà abonar les taxes (150 euros). Les candidatures es poden presentar fins al dia 17 de gener de 2021.

L'objectiu del curs és formar professionals capacitats per realitzar les seves activitats en el camp de l'economia social i cooperativa, amb un doble vessant: primer, millorar els nivells de capacitat dels professionals que actualment estan exercint el seu treball en aquest tipus d'organitzacions; i segon, formar nous titulats universitaris que vulguin desenvolupar la seva carrera professional en aquestes organitzacions.

El curs proporcionarà a l'alumnat les competències necessàries per crear, desenvolupar, gestionar, investigar, innovar i liderar cooperatives i empreses d'economia social, així com per facilitar la cooperació entre elles. Es tracta d'un programa eminentment pràctic, que facilita i dona a conèixer les eines necessàries per al bon funcionament intern de les entitats de l'economia social i les cooperatives —analitzant aspectes estratègics, legals, economicofiscals i de recursos humans—, alhora que promou les competències emprenedores i innovadores com a motors de canvi d'aquestes organitzacions i dels seus lideratges.

Tota la informació: <https://www.tecnocampus.cat/ca/postgrau/gestio-cooperatives-empreses-economia-social/presentacio>

Presentació del document de bases de la futura Llei d'ESS a Catalunya

El conseller de Treball, Afers Socials i Famílies, Chakir el Homrani, i el president de l'AESCAT, Guillem Llorens, van presentar el passat 10 de desembre el document de bases consensuat per impulsar la Llei d'Economia Social i Solidària (ESS).

Els objectius de la futura Llei de l'ESS han de ser reconèixer i promoure l'economia social i solidària com a part integrant d'una economia plural a Catalunya, amb la voluntat d'avançar cap a la democratització econòmica, i contribuir a la seva consolidació i creixement qualitatiu i quantitatiu.

Per això, els objectius de la Llei que marca el document de bases són establir un marc jurídic de l'economia social i solidària; fomentar i promocionar aquest model econòmic, i assolir el seu reconeixement i representativitat institucional.

Segons Chakir el Homrani, «la creació d'un marc normatiu de l'economia social i solidària és un element indispensable per poder avançar en el procés de transició del model econòmic català cap a un de més plural, sostenible, democràtic, centrat en les persones, responsable i transparent. Aquest és l'element clau de l'economia social i solidària: els valors, no la forma jurídica».

El procés de tramitació de la futura Llei ja serà en la propera legislatura. El document de bases estableix que la Llei d'ESS ha de tenir una voluntat transformadora, per la qual cosa ha de ser inclusiva, social i flexible, entre altres característiques.

En concret, ha de ser inclusiva, respectar la singularitat de les diferents formes jurídiques i

empresarials; social, prioritzar les persones i la vida; transformadora, és a dir, permetre avançar cap a un sistema econòmic sostenible, plural, democràtic, solidari, equitatiu i feminista; flexible, és a dir, tenir una mirada oberta a reconèixer noves realitats socials i comunitàries, i estar alineada amb les diverses propostes legislatives que s'impulsen en l'àmbit europeu.

Trobareu el document de Bases de la Llei d'economia social i solidària a: <https://economiasocialcatalunya.cat/>

6a edició de la Fira Literal: una edició 2020 molt especial

Una edició d'hivern, que no s'ha celebrat al maig sinó al desembre, i que ho ha fet en un format híbrid, físic i virtual, a causa de les actuals mesures sanitàries.

El cap de setmana del 12 i 13 de desembre es va celebrar la 6a edició de la Literal, la Fira d'idees i llibres radicals, al recinte de la Fabra i Coats, al barri de Sant Andreu de Barcelona. A causa de les mesures per frenar el coronavirus, aquest any la Literal es va transformar: d'una banda, en un festival literari, amb una cinquantena d'actes que van omplir la Fabra i Coats durant el cap de setmana; de l'altra, en un mercat en format virtual a través d'una plataforma on es podien comprar, fins al dia 15 de desembre, un miler de títols del centenar d'editorials participants.

Malgrat les dificultats i la incertesa, la Fira Literal 2020 va ser un gran èxit de participació. En el context complex que vivim, la Fira Literal considera que cal defensar els espais comunitaris que tenen la cultura al centre i que avui, més que mai, la cultura i els llibres són refugis des d'on construir un món millor; són font de salut col·lectiva i un bé essencial.

Entre els temes de debat de la fira van destacar les *fake news*, el canvi climàtic, el feminisme, la memòria històrica i la meritocràcia.

Aquesta edició va comptar amb la participació de l'activista Holly Lewis, professora assistent de Filosofia a la Universitat Estatal de Texas, que va analitzar des de la teoria de la reproducció social temes com l'economia política, la sexualitat, les identitats i els diferents corrents del feminisme.

literalbcn.com

GUÍA JURÍDICA I FISCAL DEL 'COHOUSING' COOPERATIU

L'Aula d'Emprenedoria en Economia Social i Sostenible (Aula Empresocial) de la Diputació de València i la Universitat de València han elaborat la *Guía jurídica y fiscal del cohousing cooperativo en la Comunidad Valenciana*. Aquesta guia ha estat encarregada per la DG d'Emprenedoria i Cooperativisme de la Generalitat Valenciana.

Les autores de la guia han estat: Cristina R. Grau López, advocada en exercici, membre del Patronat de la Fundació Roca Galès i de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona i sòcia d'FGC AVOCATS, SCCL; María Pilar Alguacil Marí, catedrànica de Dret Financer i Tributari de la Universitat de València, i María Pilar Bonet Sánchez, professora titular de la Universitat de València. Així mateix, ha comptat amb la col·laboració de la Federació Valenciana de Cooperatives d'Habitatge (FECovi).

La guia es va presentar el passat 9 de novembre en la II Jornada sobre Gestió de Cooperatives: «Qüestions jurídiques i fiscals del 'cohousing' cooperatiu». En aquesta jornada es va exposar el seu contingut al sector del *cohousing* cooperatiu per contrastar la seva opinió abans de tancar el treball. Avui dia, el fenomen del *cohousing* cooperatiu és cada vegada més present en l'actual realitat econòmica, principalment a causa del caràcter no especulatiu que té aquest tipus de societats, i també perquè pot oferir un habitatge als socis a un preu raonable. L'objectiu de la guia és aplanar el camí als promotors del *cohousing*, amb la intenció que duguin a terme aquesta iniciativa amb èxit.

La guia aborda qüestions jurídiques i fiscals del *cohousing* i s'estructura en cinc blocs: concepte, classes i règim jurídic; constitució i règim jurídic; drets i deures de les persones sòcies; règim tributari, i models d'estatuts i de l'ordenança fiscal per als beneficis en tributs locals.

La guia se centra en el marc normatiu de la Comunitat Valenciana. Malgrat això, moltes qüestions poden extrapol·lar-se a altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol, atès que, en l'àmbit jurídic, els principis i conceptes bàsics són prou similars en totes les comunitats autònomes.

Podeu consultar una versió en PDF de la guia al web de l'Aula Empresocial a través d'aquest enllaç: www.uv.es/aulaempresoc/publicaciones/2020-guia-juridica-cohousing.pdf

POSAR EN VALOR LA TASCA COOPERATIVA, LA MILLOR MANERA D'ACOMIADAR EL 2020

RECONeixEMENTS COOPCAT 2020

Confederació de Cooperatives de Catalunya

@CooperativesCAT

Hem deixat enrere el 2020, un any estrany i dramàtic. Un any en què hem hagut de dir adeu a massa persones, en molts casos sense ni tan sols poder-nos-en acomiadar. Un any que hem passat, en bona part, confinats, sense poder-nos trobar ni abraçar amb els nostres éssers estimats. Un any en el qual milers i milers de persones han perdut la feina, mentre que tantes altres encara intenten resoldre les incerteses sobre el seu futur laboral. Un any difícil que si alguna cosa ens ha ensenyat és que només junts, cooperant i sent generosos amb aquells que ens envolten, es pot superar una etapa tan excepcional.

Per part de la Confederació de Cooperatives de Catalunya vam voler acabar l'any amb una celebració, la gala dels **Reconeixements CoopCat**. Va ser un acte diferent de com s'havia fet en les edicions anteriors però, tot i així, va ser una festa. Una vetllada per mostrar, reconèixer i celebrar la tasca de les cooperatives d'arreu del territori que, també en l'excepcionalitat de la pandèmia, han continuat treballant de manera incansable i compromesa.

La gala dels Reconeixements CoopCat 2020, presentada per l'actriu i comunicadora Laura Vila, va guardonar les següents cooperatives com a millor projecte en la seva categoria. La **Comunitat Minera Olesana** va ser distingida en la categoria **Compromís amb el territori** per la tasca que, des de 1868, desenvolupa en l'àmbit de l'autogestió en l'abastament d'aigua potable del municipi d'Olesa de Montserrat. **Suara Cooperativa** va ser premiada en la categoria **Compromís amb les persones** per la feina que desenvolupa en l'àmbit assistencial per tal de tenir cura de la salut física i emocional de les persones. El **Grup Cooperatiu Fruits de Ponent** va rebre el guardó com a millor projecte en la categoria **Compromís amb la Intercooperació** per la seva aposta per la diversificació i la creació d'una nova àrea de negoci per promoure l'economia circular entre els seus socis. En la ca-

tegoria de **Cooperativa jove i innovadora**, **Som Mobilitat** es va emportar el reconeixement pel seu esforç a transformar el model de mobilitat imperant i promoure una mobilitat més sostenible a través de l'ús de vehicles elèctrics compartits. **Celobert arquitectura, enginyeria i urbanisme** és una cooperativa que fa deu anys que treballa i innova per millorar la vida de les persones i les comunitats, construint entorns més habitables i sostenibles. La seva feina els va valdre el guardó en la categoria **Reconeixement a la trajectòria**.

Els Reconeixements CoopCat 2020 van comptar amb una categoria addicional, **Especial COVID-19**, per destacar d'adaptació a les noves necessitats sorgides a causa de la pandèmia. **Taller Àuria** va ser la cooperativa premiada en aquesta categoria per la reorganització de la seva activitat productiva per produir solució hidroalcohòlica i proveir-ne les administracions públiques, centres sanitaris, residències, farmàcies i l'Hospital d'Igualada, especialment afectat per la pandèmia.

Precisament, davant la crisi causada per la COVID-19, les cooperatives han mostrat la seva resiliència i la seva capacitat de reacció i adaptació a la nova realitat. Des del primer moment, cooperatives de tots els àmbits i de tot Catalunya van posar en marxa iniciatives per donar resposta a les noves necessitats sorgides amb la pandèmia i el confinament. Cadascuna en el seu sector i amb els seus recursos, van esforçar-se per reinventar els seus serveis i el seu funcionament per transformar-se en allò que la comunitat necessitava en aquell moment. Des de CoopCat, vam voler recollir tots aquests projectes per posar en valor la feina feta pel teixit cooperatiu i fer accessible aquestes accions a la resta de cooperatives. Així va néixer el **Recull de Bones Pràctiques**, amb la resposta col·lectiva de les cooperatives i les accions que van impulsar entre el març i el maig del 2020. Perquè si sumem projectes, multipliquem el benestar.

Raiels cooperativa, iniciatives que arrelen al territori

**Economia, turisme, innovació social,
sostenibilitat i transició ecològica**

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Les companyes de Raiels, cooperativa sense ànim de lucre, se senten part d'un "moviment en els territoris rurals, amb totes les entitats i la gent que aposten per noves economies, nous models territorials, que posen les persones al centre, amb valors i principis amb els quals ens sentim afins, creiem que està en marxa", acompanyant en la cerca de solucions per afrontar els reptes i generar desenvolupament del territori buscant la transformació social i econòmica.

L'equip de Raiels.

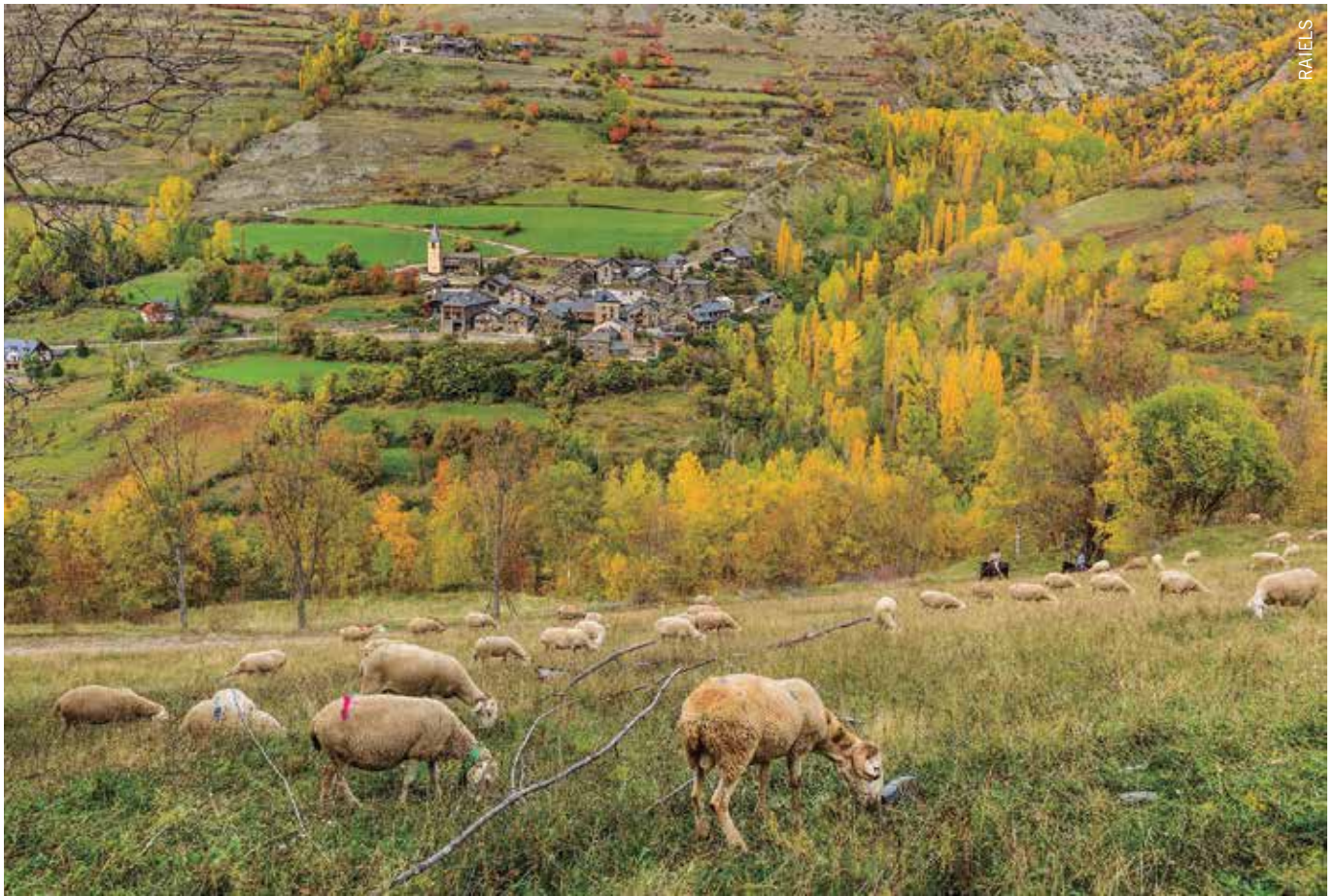
Montclar, Bellaguarda, Castellnou de Seana i altres petits municipis cerquen vies per continuar sent, en un món de concentracions creixents, en menys mans i centres geogràfics, de la riquesa, el capital, els mitjans de producció i també la població. De la terra floreixen alternatives per evitar la marxa de la gent, per viure dignament amb tots els recursos suposadament a l'abast en un planeta cada vegada més interconnectat: estudis de la situació i les potencialitats, processos de planificació i plans d'accions i iniciatives per reactivar vida i autoestima.

Per exemple, EMPIC, una plataforma de serveis de proximitat per a la gent gran, a les Garrigues, que posa en relació els serveis que necessiten els diferents col·lectius amb professionals que poden cobrir-los: acompanyament, assistència domiciliària, podologia, fisioteràpia..., coses que en un entorn urbà estan molt a mà, però que en el rural queden molt lluny o no exis-

teixen. Projectes per dignificar l'envel·liment al poble que guanyen una rellevància inèdita en aquests temps de pandèmia i crisi sanitària, mostrant-se com a alternatives a la residència tradicional industrialitzada i els centres de dia.

O ara, processos de participació ciutadana, amb tallers, entrevistes grupals, dinàmiques i trobades de reflexió, en les quals la gent dels pobles troba les solucions. Al Parc Natural del Cadí-Moixeró, per exemple, amb els col·lectius de productors, planificar la distribució i comercialització. També els pressupostos participatius municipals a Solsona, una experiència que, amb totes les limitacions a l'hora de decidir, esdevé una oportunitat per conèixer el funcionament de la institució i la burocràcia, així doncs d'empoderament ciutadà.

I encara, una secretaria tècnica de restaurants de l'Associació de cuineres i cuiners Slow Food Catalunya KMO, un col·lectiu de cuineres

RAIELS

i cuiners que treballen per un model d'alimentació amb productes de proximitat, principalment ecològics, donant suport a la pagesia i el territori. Actualment hi participen 57 restaurants i 11 menjadors.

Aquests són alguns dels projectes en marxa de la cooperativa Raiels, constituïda fa poc més d'un any per tres professionals de Solsona i Calaf que ja treballaven juntes feia cinc anys i, alguns temps abans, en una fundació solsonina. La Núria Alamon, la Núria Serena i la Judit Pardos. Raiels, perquè ser al territori no és només un cas del destí, sinó tota una vocació i projecte de vida i professional. La paraula és una variant dialectal lleidatana d'arrels, que "és allò amb què ens identifiquem, projectes a partir de i per al territori", explica la Judit, de Calaf, llicenciada en ciències ambientals.

Donen continuïtat a la feina iniciada a la fundació, recollint "un bagatge de coneixement tècnic i del territori, de relacions personals

i amb entitats que no podia parar", recorda la Núria Alamon, nascuda a Juneda, llicenciada en humanitats i especialitzada en turisme cultural i desenvolupament local i rural; "ho vam viure com un relleu a petita escala i amb noves perspectives i maneres de fer".

Són quatre els àmbits principals d'intervenció: producte local, pagesia i gastronomia; turisme, patrimoni i artesania; territori i innovació social i promoció econòmica; i finalment, transició ecològica i sostenibilitat. Tot plegat, "un abordatge des de l'òptica rural, amb recursos naturals i activitats vinculades amb la transició energètica, com energia renovable, sobirania alimentària, economia circular, verda..., amb una perspectiva de planificació estratègica", afirma la Núria Serena, nascuda a Solsona i llicenciada en ciències ambientals.

Entorn del 80% de clients són administracions, ajuntaments i consells comarcals i diputacions. Ajun-

Estèrri de Cardós.

taments de petits municipis o micropobles, moltes vegades sense les professionals ni els recursos mínims. L'acompanyament integral dels projectes forma part de la concepció de la feina de Raiels, com també la transversalitat, que es concreta en tot "d'accions molt concretes i molt efectives que resolen problemes bàsics", subratlla la Judit, en referir-se, entre altres, a les jornades de *networking* per posar en contacte

“

«De la terra floreixen alternatives per evitar la marxa de la gent, per viure dignament en un planeta interconnectat.»

“

«Raiels és una variant lleidatana d'arrels, que és allò amb el que s'identifiquen, projectes a partir de i per al territori.»

productores i potencials consumidors de diferents comarques.

Cada treball és un “viatge pel territori amb la seva gent”, aclareix Alamon. “No fem una consultoria clàssica, és assessorament, acompanyament i seguiment, amb continuïtat”. Aquí, és clar, hi ha el problema del finançament, “per això els fem propostes que permetin l'autosostenibilitat dels projectes, el desenvolupament real del territori, de manera que puguin funcionar sols. Nosaltres ens sentim només com una eina de suport”. Molt concret, amb uns 60 clients en els darrers cinc anys, tenen en marxa uns 35 projectes de les 70 propostes rebudes, aquest 2020.

En aquest moment, les sòcies de la cooperativa se senten prou segures i satisfetes. Tenen molt clar el projecte i, malgrat les dificultats i dubtes del principi, no els ha faltat feina. Van estar uns pocs mesos a l'atur, quan va tancar l'esmentada fundació, però de seguida crearen una societat civil privada, sense esperar la resolució del procés judicial. Començaren treballant des dels domicilis particulars, i continuen així, i amb la situació actual encara més, declara la Judit. La inversió inicial, petita, la van poder fer amb els recursos propis i de les famílies.

“Ens movia la il·lusió d'entomar els projectes que fèiem a la funda-

ció, però a la nostra manera, sense pràctiques que no ens agradaven”, explica la Núria Alamon, “però començant amb el compte corrent a zero, i resistint, no hem demanat cap préstec, ni tan sols pòlissa”. És clar que de despeses, relativament, en tenen poques, admeten, com ara la Seguretat Social, el telèfon i connexió internet, la gestoria, el web, material...

Una altra circumstància favorable, comenta l'Alamon, és que “fins ara, les administracions públiques estan pagant bastant a l'hora”. I encara, afegeix la Judit, “nosaltres no treballem amb subvencions de projectes. Potser no tenim uns grans ingressos, però fem la feina que ens agrada i tenim condicions bones en general i, especialment, de conciliació”, recordant que a l'inici les dues Núries havien estat mares recentment.

Seu i oficina, teletreball... són qüestions que han aparegut i que continuen a debat, a Raiels com a la resta del món... “En tot cas, hem treballat de manera molt natural, ens és molt pràctic”, sentència la Núria Serena, “i de cara als clients no hi ha cap problema, la nostra oficina és el territori; i si cal, tenim a Solsona algun espai proper de cotreball per fer reunions i trobades”.

El canvi a cooperativa, confessa la Judit, va ser perquè “volíem fer un pas més cap a la professionalit-

Foto superior: Tallers participatius Parc Rural del Montserrat.

Foto inferior: Taller sobre el futur mercat del préssec a l'Ordal.

zació i consolidació com a empresa, i vam fer una reflexió: amb els objectius del projecte, la forma de treball que ja practicàvem, assembleària i en col·laboració; i les condicions de treball que volíem, la filosofia que ens encaixava més era la cooperativa”. Però va ser “bastant nou per a nosaltres”, diu la Núria Alamon, perquè “no coneixíem molt aquest món, només alguna relació amb l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central i poc més”.

Previsores i convençudes que cal trepitjar segur, “cada pas que donem l'estudiem i madurem molt”, diu la Núria Serena en fer balanç del recorregut. I assegura: “sentim que estem contribuint al canvi en el món rural, en la millora de la qualitat de vida”.

“

«L'oficina és el territori; quan cal, utilitzen a Solsona algun espai de cotreball per fer reunions i trobades.»

Miren Etxezarreta

«La pandèmia no ha atacat el capitalisme, ha atacat l'economia, sobretot la dels més pobres»

Un personatge històric que voldries conèixer:

Tinc molts referents històrics que van viure el seu moment, però conèixer-los ara seria una altra cosa.

Una lectura imprescindible: *El Capital*, de Marx.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: No tinc Twitter i no sé com funciona.

No podries viure sense: Llegir.

Encara tens pendent: Continuar en la lluita per una societat alternativa.

El cooperativisme és: Una, i vull dir una, fórmula per millorar una mica les coses, però sempre amb una visió crítica.

Miren Etxezarreta (Ordizia, 1936) és una economista radicalment crítica amb la teoria econòmica dominant i amb el capitalisme. Fundadora del Seminari d'Economia Crítica Taifa, defensa l'autoorganització del treball, però reclama una mirada crítica cap al cooperativisme i les iniciatives d'economia social i solidària.

Sara Blázquez Castells
@SaraBlazquez

66

«Hi ha moltes empreses amb ànim de lucre que han decidit ser cooperativa perquè ja els va bé, i això de transformador no té res.»

La crisi del coronavirus ha intensificat la crisi del capitalisme?

La Xina i els EUA van posar el fre i tota l'economia mundial va frenar. Ja hi havia uns indicadors suficientment significatius que l'economia no funcionava bé. La recuperació del 2008 havia estat dèbil, especialment a l'Estat espanyol, i el creixement mundial havia baixat molt. I enmig de tot això, arriba la pandèmia, que ha suposat el fre total a tot tipus d'activitat. Efectivament, la pandèmia ha intensificat fortament uns indicadors que ja es percebien. Al capitalisme sempre hi ha crisis, venen periòdicament.

Com valora la gestió que se n'està fent a l'Estat espanyol?

L'Estat espanyol ho té difícil perquè les seves il·lusions són de primera, però el país és més aviat de segona o de tercera i qualsevol cosa que passi en economia global ens afecta molt, més encara quan ha estat una crisi fonamentalment vinculada a les relacions internacionals. El pes de sectors com el turisme o el sector del capital estranger dins l'economia espanyola fa que si passa alguna cosa en aquests sectors ens afecti encara més. No és gaire fàcil la gestió de l'economia espanyola. A més, arriba un govern relativament dèbil perquè no té gaire capacitat per l'oposició duríssima que té.

S'ha fet encara més visible que els rics cada cop són més rics i els pobres, cada vegada més pobres. Concep un món sense rics ni pobres?

Mentre hi hagi capitalisme, no. En el capitalisme els rics seran cada vegada més rics i els pobres seran cada vegada més

pobres, això és evident. I la pandèmia no ha atacat el capitalisme, ha atacat l'economia, sobretot la dels més pobres. Estem en una situació en la qual s'estan intensificant les tendències. Com sempre en el capitalisme, la crisi econòmica ataca i fa més mal als més pobres.

Quins aprenentatges podem extreure d'aquesta crisi sanitària, però també econòmica?

Hi ha gent de bona voluntat que vol canviar coses, però els que manen i els seus objectius són els mateixos. I quan parlo dels que manen no m'estic referint només els polítics. Els polítics manen poquet, hi ha forces molt potents per sobre dels polítics que són les que no han canviat. Aquests continuaran decidint les inversions en funció dels beneficis i res més. També hi ha una petita xarxa de petits negocis que hauria pogut adonar-se que el capitalisme no funciona. Els petits negocis que s'estan manifestant al carrer, pels quals tinc tota la meua simpatia, l'únic que volen és tornar a estar com estàvem abans. És a dir, que no hi ha cap voluntat de canvi de fons. Entre uns que manen a dalt i els de la meitat que pateixen, però que no perceben que no hi ha gaire esperança, jo no tinc l'esperança que aquí surti la llum. Han de ser uns altres els mecanismes que ens portin a un canvi de sistema.

Quin tipus de mesures s'haurien d'implementar per aconseguir un sistema anticapitalista?

Un canvi de sistema requereix molt temps i no es fa amb unes mesures de política econòmica. Això només es donarà si hi ha voluntat de canviar de sistema des

d'un anticapitalisme seriós i responsable. Però hi ha canvis que es poden fer dins el sistema capitalista per millorar una mica i caminar en la direcció d'un canvi total. Es poden anar fent mesures de política econòmica, mesures socials que facilitin aquest camí i millorar les condicions dels que ho estan passant pitjor. Jo crec que el model més favorable per a l'economia i per a les persones és un model auto-centrat, és a dir, un model que no estigui pensant sempre en la connexió amb l'exterior. Actualment, l'economia de l'Estat espanyol i l'economia en general de tot el món està vehiculada cap a la competitivitat global; hem de ser competitius davant del món i d'aquesta competitivitat es desprendrà l'ocupació i el benestar de la població. A mi em sembla que aquest és un model erroni. Sense ignorar el sector exterior; hem de partir de la necessitat de benestar per a la població i no entendre la població com un subproducte de la competitivitat davant la Xina o Alemanya.

En quin aspecte es gestionaria diferent la crisi del coronavirus amb aquest model?

El que jo proposaria, el model autocentrat, seria un model començant des de l'interior. Per exemple, necessitem molts més metges, sanitaris, mestres, ajudes a la dependència... Els diners que es gastaran per fer més competitives les empreses s'haurien de gastar a donar feina a aquest tipus de polítiques socials, que a la seva vegada suposaria un augment de productivitat de l'activitat basada en l'interior. La globalització és com posar-li un motor molt potent a un carro, però jo crec que s'han de posar uns cavalls potents que arrossequin el carro, i aquests cavalls potents han de ser el benestar de la població, on l'ocupació té un pes cabdal. Models n'hi ha, però falta la voluntat política i la possibilitat política i econòmica de portar-los endavant.

Hi ha experiències que des de fa anys ho intenten des de l'economia social i solidària. Creu que és una passa endavant l'autoorganització del treball, del consum, de l'habitatge?

Sense cap dubte. Jo crec que qualsevol de les iniciatives on les persones siguin els agents de les seves decisions és un pas endavant cap a la societat que jo voldria, però també crec que hem de fer una anàlisi crítica del tercer sector. Hi ha moltes experiències de cooperatives o experiències autogestionades en què l'únic objectiu és sostenir la feina. Si l'únic objectiu és aquest, es queda bastant curt. El que estic intentant dir és que, si no tenim una mirada crítica, podem estar refor-

cant cert tipus d'experiències amb noms molt sofisticats. Alguns autors defensen que el que s'ha fet és interioritzar alguns valors del capitalisme donant-los una expressió nova, de manera que la persona ja no es considera una treballadora, sinó que ja és propietària d'una empresa cooperativa o d'una iniciativa del tercer sector. Estem interioritzant els valors del capitalisme fins i tot aquells que volem lluitar contra ell.

Se les sap totes.

Ara estem assistint a tot un procés en el qual s'està intentant que el treballador no sigui assalariat sinó que hi hagi un contracte mercantil entre autònom i una empresa qualsevol; pensa en Uber, en Airbnb, Glovo... No són assalariats, són treballadors per compte propi. Això és un esforç potentíssim del capitalisme per aprofitar-se de noves formes d'explotació que no sigui la salarització.

Quines passes creu que hauria de fer el moviment cooperativista per avançar en aquesta direcció?

Jo no soc ningú per dir al moviment cooperativista el que ha de fer. Hi ha gent que sap molt i molt bé cap a on ha d'anar. Només dic que s'ha de tenir una visió crítica d'un mateix. També hi ha moltes empreses amb ànim de lucre que han decidit ser cooperativa perquè ja els va bé i això de transformador no té res, perquè permeten colar molts elements que tenen molt poc d'alternatius. Per aconseguir diners d'Europa són els més ecologistes, els més feministes o els més cooperativistes. És difícil perquè tampoc no es tracta de sostenir el que ja tenim i reforçar el capitalisme, però sí de mirar críticament el que estem fent.

“

«Mentre hi hagi un senyors amb l'objectiu d'aconseguir un benefici amb el treball d'altres, crec que és molt difícil estar units.»

MIGUEL LOPEZ MALLACH

Miren Etxezarreta és fundadora del Seminari d'Economia Crítica Taifa.

Diverses entitats de l'economia solidària plantegen un Pacte per una Economia per la Vida per reivindicar polítiques transformadores per la democràcia econòmica, la salut col·lectiva i la transició ecosocial. Com ho veu?

Sento molt ser bastant escèptica amb aquest tipus d'etiquetes. Què vol dir un Pacte per una Economia per la Vida? No ens podem oblidar que la societat actual està formada per classes socials i quan es parla d'unió em pregunto: la unió de qui i per a què? Està molt de moda dir que tots

hem d'estar units però jo, ho sento molt, mentre hi hagi uns senyors amb l'objectiu d'aconseguir un benefici amb el treball d'altres, crec que és molt difícil estar units. Jo crec que seria millor partir de la base que la societat està dividida en classes socials, i mirar què podem fer perquè aquestes classes visquin millor, sobretot les que ho estan passant pitjor.

Què li sembla la cursa que hi ha hagut per la vacuna de la COVID-19, aquesta investigació tan competitiva i secretista?

Al principi de la pandèmia es va parlar d'una cooperació internacional perquè la vacuna es trobés més ràpidament. Els que tenim una visió crítica ja teníem bastants dubtes sobre si això es faria, i no s'ha fet. Ha estat com una cursa dels 1.000 metres llisos per veure qui arriba primer. El capitalisme és molt hàbil i aprofita les necessitats de la població per colar-se i obtenir un benefici, i les farmacèutiques han invertit molts diners i recursos humans per ser les primeres. Això pot beneficiar a totes les persones pel drama de la COVID-19? Sí. Però no ha estat una feina harmoniosa per buscar el benestar de la població, sinó que és una qüestió de veure quants diners de més poden guanyar per ser els primers. Potser això fa que la vacuna arribi abans, però això ens hauria de fer pensar molt de fins a on arriben els nostres serveis públics o si funcionen.

RECEPTES PER A UNA PANDÈMIA: LA RESPOSTA DE L'ESS EN TEMPS DE CRISI

Guillem Subirachs

Rubèn Suriñach

Membres de la Xarxa d'Economia Solidària - XES

@xes_cat

La pandèmia ens ha caigut a sobre de manera inesperada i, de la nit al dia, hem vist com havíem de fer front a una mena d'assaig general del col·lapse socioambiental, amb totes les seves conseqüències. Tot i que, d'assaig, probablement, en té poc: les costures del capitalisme —teixides sobre la base d'uns mercats globals molt fragmentats, altament competitius i guiats pels mercats financers— s'han fet miques. A més, aquesta crisi està deixant en evidència uns sistemes de serveis públics erosionats, des de fa dècades, amb cada nou cicle de crisi capitalista. Tot plegat ha aguditzat les situacions de vulnerabilitat —que ja existien abans de la irrupció de la pandèmia— de grans capes de la població.

La cooperació: la recepta de l'ESS

Davant de les múltiples emergències generades per la pandèmia, veiem de nou la pugna entre les dues pulsions humanes que es confronten en situacions extremes: la pulsio individualista atada pel discurs de la por i de la seguretat, contra la pulsio altruista, alimentada per lògiques de cooperació social, solidaritat i suport mutu. Des de l'economia social i solidària (ESS) tenim clar quin és el nostre bàndol i sabem —perquè l'experiència històrica ens ho demostra— que som peça clau a l'hora de generar respostes solidàries, cooperatives i comunitàries per fer front als escenaris de crisi.

Davant d'aquesta situació, el Comitè de Crisi de la XES va impulsar l'elaboració d'una diagnosi de l'impacte de la COVID-19 sobre l'ESS, però no només volíem un «informe de danys», sinó —i sobretot— volíem fer visible totes les respostes articulades per fer front a la primera onada de la pandèmia.

Així doncs, amb la realització de l'informe «L'impacte de la covid-19 sobre l'ESS: solidaritat malgrat les dificultats»¹, hem pogut veure que l'impacte de la primera onada de la pandèmia ha estat molt desigual segons els sectors; que, gràcies als fons propis i a les finances ètiques i solidàries, s'ha compensat la davallada d'activitat i d'ingressos, i que el teletreball s'ha acompanyat de mesures de conciliació i de la generació d'espais de cura. A més, hem pogut comprovar com la gran majoria d'entitats s'han bolcat en iniciatives, xarxes o respostes col·lectives.

Més enllà de les dades obtingudes, és important compartir les conclusions que n'hem extret per encarar el 2021 i emplaçar-nos a treballar conjuntament des de l'ESS sobre els reptes i oportunitats que s'hi esmenten.

La resiliència econòmica i laboral de l'ESS, fins quan pot aguantar?

Les organitzacions de l'ESS han demostrat que la **reducció de despeses laborals és l'últim recurs a l'hora de fer front a la davallada d'ingressos** —la qual cosa constata la resiliència sociolaboral de l'ESS—, però, alhora, s'obren alguns interrogants. El primer té a veure amb l'estructura socioempresarial del teixit de l'ESS, ja que generalment es tracta de petites i mitjanes empreses, en molts casos de recent creació. La falta de recorregut, combinada amb la seva petita dimensió, fa que tinguin poca capacitat econòmica de fons, i aquesta fragilitat econòmica es veu agreujada per l'endarreriment en els pagaments de subvencions públiques, recurs molt important per a les organitzacions que tot just comencen.

La reducció de despeses laborals és l'últim recurs a l'hora de fer front a la davallada d'ingressos, la qual cosa constata la resiliència sociolaboral de l'ESS

Com abordem la desigualtat sectorial generada per la COVID-19?

D'una banda, sectors com el tecnològic i l'alimentari han incrementat la seva activitat i, de l'altra, la cultura i l'educació han experimentat una gran davallada d'activitat i d'ingressos. Hem de plantejar-nos com compensar els sectors que estan sortint més malparats d'aquesta crisi; a llarg termini, més enllà de donar suport a iniciatives o sectors concrets, necessitem tenir una visió holística de cap a on ha d'avançar l'ESS a Catalunya i quins són els sectors estratègics a impulsar.

L'ofensiva de les GAFAM i la necessitat de respostes Procomuns davant la virtualització

La virtualització de la vida, i de les relacions socials productives i reproductives està alimentant les majors corporacions capitalistes actuals: les GAFAM (Google, Amazon, Facebook, Apple i Microsoft). Des de la XES, a través de la comissió de Procomuns, ja fa anys que insistim en la importància de reforçar les eines lliures

—us recomanem consultar la campanya #NoSiguisGAFAM— i ara hi sumem la necessitat d'aprofitar el context per descentralitzar la presa de decisions i millorar la participació a través de la tecnologia. Tot i això, **l'ESS encara està apostant majoritàriament per eines privatives i capitalistes per articular el teletreball** i no només hem de seguir insistint en les conseqüències d'aquest ús, sinó que volem posar sobre la taula la importància que hauria de tenir el sector tecnològic en els propers anys. Tot i que ja hi ha diversos projectes fonamentants en la intercooperació, cal incloure iniciatives de tot el territori i fer aliances amb altres moviments.

La socialització de les emocions i de les situacions personals a l'entorn de treball: una pràctica que hauria de quedar instaurada

El suport emocional a l'entorn dels equips i la socialització de les situacions personals han estat elements clau per acompanyar la situació de confinament domiciliari. S'ha posat en primer pla la importància de compartir les emocions a l'entorn de treball per generar entorns de treball basats en la cura i l'empatia, aportació de la perspectiva feminista a la cultura organitzativa.

El teletreball, sense mesures conciliatòries, no és una solució

Treballar des de casa ha generat un xoc directe entre la capacitat d'atendre les tasques de cura i el treball reproductiu. S'ha fet més palesa que mai la relació entre treball productiu i reproductiu, i també la relació entre treball remunerat i no remunerat. Aquesta vivència col·lectiva pot fer emergir noves legitimitats per al reconeixement i la protecció del treball reproductiu, i l'ESS ha de marcar el camí a través de pràctiques de conciliació com la flexibilització d'horaris i les reduccions de jornada sense modificació salarial.

La durada de la COVID-19 com a prova de foc per a la solidaritat de l'ESS en temps de crisi

El 75% de les entitats enquestades en l'informe han impulsat o participat en iniciatives de resposta a les emergències provocades per la COVID-19. Ara bé, el context de pandèmia ens obliga a preguntar-nos quin pot ser l'impacte de la capacitat d'impulsar respostes col·lectives i solidàries si el teixit de l'ESS es continua debilitant.

La importància d'apuntalar, per llei, les estructures de l'àmbit

A través de les estructures d'acompanyament, articulació i reforç de les entitats i empreses de l'ESS (especialment, la XES i les seves xarxes locals, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i els Ateneus Cooperatius), s'ha pogut acompanyar les organitzacions i ajudar-les a digerir la gran quantitat d'informació que generaven les administracions. La futura llei d'ESS de Catalunya és una iniciativa clau per potenciar aquests mecanismes que necessita l'ecosistema de l'ESS de Catalunya.

Les xarxes de suport mutu, embrions de noves institucions de base per a la protecció sociocomunitària?

Les xarxes de suport mutu i la seva capacitat d'emergir ràpidament han estat determinants per poder donar resposta a múltiples necessitats sociocomunitàries: des de la provisió de recursos informatius a crear espais d'acompanyament mutu, passant per la distribució d'aliments, etc. La rellevància i transversalitat que han agafat ens porta a preguntar-nos si poden convertir-se en noves institucions socials de base per a la provisió social i l'autoprotecció col·lectiva, de les quals emergeixin, a més, iniciatives d'ESS.

Aprofitar la crisi per reforçar l'articulació i la «densitat» del Mercat Social

La falta d'articulació i transversalitat del Mercat Social és un dels aspectes més repetits per les entitats a l'hora de pensar en el futur, encara que les organitzacions destaquen la importància de la intercooperació sectorial i territorial com a recurs per fer front a la crisi. Així doncs, hi ha receptivitat per part del teixit per aprofundir en els processos d'intercooperació i per eixamplar el Mercat Social, i les xarxes de suport mutu poden permetre aproximar l'ESS a una part de la ciutadania que avui viu d'esquena a aquesta realitat.

L'ESS ha d'estar al centre de les polítiques de reconstrucció econòmica post-COVID

Les mesures de rescat són imprescindibles, però no hem d'oblidar les mesures estructurals que ens enfoquin cap a un canvi de model socioeconòmic —que s'estan definint ja, especialment a través de l'instrument Next Generation EU, impulsat per la Unió Europea. El debat públic sobre la reconstrucció post-CO-

VID està posant sobre la taula conceptes com «resiliència» o «transformació», la qual cosa presenta una oportunitat per a l'ESS i els moviments socials que aposten per una transició ecosocial. La futura llei d'ESS i totes les polítiques de foment que s'hi preveuen han de servir per apuntalar mesures estructurals de promoció de l'ESS.

L'ESS encara està apostant majoritàriament per eines privatives i capitalistes per articular el teletreball

Enfortir l'aliança entre l'agroecologia i l'ESS

L'augment notable del consum agroecològic i els circuits de consum conscient ha permès posar en valor la importància de la sobirania alimentària en moments excepcionals i es posa davant, com a mínim, un parell de reptes: consolidar l'augment del consum i posar en valor la distribució. A més, caldria que les productores percebessin que l'ESS és un paraigua on se senten reconegudes i amb qui els és útil articular-se. La urgència amb què s'han trobat algunes productores i distribuïdores durant el confinament ha fet que les xarxes que ja existien s'hagin reactivat i que n'hagin sorgit altres *ad hoc* per donar resposta al moment viscut.

Assenyalant aquests reptes i oportunitats, pretenem col·laborar a enfortir i organitzar l'ESS per tal de tenir un paper destacat en una futura reconstrucció que creiem ha de ser de caràcter sistèmic, amb justícia social i enfocada a la transició ecològica democràtica.

1. https://xes.cat/wp-content/uploads/2020/11/Impacte_covid19_ESS.pdf

BRUNA SCCL

La cooperació com a via per superar els reptes postcoronavirus

Ricard Pedreira
Economista

Síntesi de la comunicació presentada per l'economista Ricard Pedreira al Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social de CIRIEC-Espanya, que va tenir lloc al Tecnocampus Mataró-Maresme amb la col·laboració de la Fundació Roca Galès i la Càtedra d'Economia Social de la UPF. El congrés es va celebrar els dies 17 i 18 de 2020 en modalitat mixta presencial/virtual.

El nostre col·laborador Ricard Pedreira argumenta la seva interpretació sobre el recentment presentat «Pacte català per a la salut col·lectiva, la democràcia econòmica i la justícia mediambiental», i exposa les propostes que considera des de l'economia cooperativa per pal·liar a escala planetària els efectes de la pandèmia de la COVID-19 en una economia globalitzada.

En un recent document (2020), el sociòleg Ivan Miro proposa un «Pacte català per a la salut col·lectiva, la democràcia econòmica i la justícia mediambiental», ja que a Catalunya el model d'economia global ha afavorit polítiques que han oblidat el sector primari, han deslocalitzat el teixit productiu, han erosionat les relacions laborals i la protecció social, i han reduït la despesa sanitària, entre d'altres. També han oblidat la construcció social, han retallat els recursos a la recerca i han afavorit la penetració de les multinacionals, en detriment de les cadenes productives locals.

Proposa modificar aquestes polítiques, desplaçant el focus cap a les institucions socials, essencialment el sector públic, l'economia social i el sindicalisme, sense oblidar les organitzacions privades que comparteixin aquests principis.

Miró proposa una «Economia Plural Transformadora» per implantar a Catalunya basada en tres models: model productiu relocalitzat i d'utilitat social, model reproductiu i de cures i model ecològic i resilient.

El model productiu relocalitzat i d'utilitat social, especialment davant de la crisi sanitària, ha mostrat les ocupacions essencials i les menys essencials, més oblidades les primeres (sociosanitàries, neteja, comerç, logística, distribució, producció tèxtil o agrària) i especialment afavorides les segones (turisme, immobiliàries, automoció...).

Constata que no s'ha donat suport salarial, laboral, ni social a les treballadores i treballadors ocupats precisament en els sectors essencials, que han continuat igual en els moments de la crisi sanitària.

C.A.

H.P.

Façana d'una seu de Crèdit Agricole.

Centre de neurociència de Health Partners Minneapolis.

La pandèmia ha mostrat també la dependència exterior del material sanitari per afrontar l'emergència. Per una altra banda, el tancament de fronteres ha noquejat el turisme, sector que proporciona innombrables llocs de treball i demanda serveis a les regions catalans de la costa, el pla i la muntanya.

A Catalunya (i a la resta d'Espanya), les polítiques públiques s'han dirigit principalment a atraure capital internacional per a les grans empreses, i han deixat oblidades les petites i mitjanes empreses i els autònoms, que són el 80% de l'activitat econòmica i gairebé el 60% del PIB de l'estructura econòmica catalana.

Per millorar el sistema, Miró proposa «democratitzar, relocalitzar i mutualitzar» l'estructura econòmica catalana, «garantint la qualitat dels serveis i les tasques socialment necessàries», entre d'altres, la inspecció (poca) sobre les residències de gent gran com a mostra del que no hauria de repetir-se.

També proposa la relocalització de les manufactures de productes socialment i ambientalment necessaris, la mancomunitat d'infraestructures distributives que puguin dignificar el treball, contra el capitalisme desbordat, l'agricultura de proximitat i l'ecologia alimentària, els serveis dirigits al públic local, la construcció orientada a l'habitabilitat de les ciutats i una ordenació territorial que doni suport a evitar canvi climàtic.

Cada municipi i cada unitat territorial hauria de planificar la corresponent «estratègia de transició» per assolir els objectius esmentats.

Aquesta crisi ha deixat a la vista el model que no compta amb els més dèbils, els que estan en llocs subalterns, especialment les dones i els emigrants, que són mantinguts administrativament sense papers (permisos de residència i de treball) i que realitzen els treballs més durs i mal pagats.

L'habitatge és un altre problema de les persones que han estat dirigides cap a la propietat i estan lligades a hipoteques que, a la mínima (com ara), no poden pagar.

Per tot això, Miró (2020) proposa que els poders públics (?) legislin a favor d'aquests col·lectius, com s'ha fet amb l'Ingrés Mínim Vital, que segons dades oficials beneficiarà el 5% de la població espanyola i tindrà un cost d'uns 3.000 milions d'euros l'any. Seran entre 462 euros (per a un adult sol) fins a 1.015 euros (per a una parella amb tres fills).

A Europa ja existeix aquest tipus de renda mínima i en els països propers al nostre són: França (de 550 a 1.050 euros), Itàlia (de 50 a 900 euros), Alemanya (de 430 a 1.200 euros) o Grècia (de 200 a 500 euros).

Però l'autor d'aquest article es pregunta si no seria millor flexibilitzar els permisos de residència (per als qui ja viuen aquí) i de treball (per als qui ja treballen aquí) i deixar que les persones busquessin el seu propi camí. Sempre hem pensat que és millor ensenyar a pescar que no pas donar peix.

Tanmateix, un model reproductiu i de cures (Fraser, 2016), basat en la millora de l'habitatge, la salut pública i l'alimentació, la renda bàsica esmentada, el suport a la immigració, al treball domèstic i a la jornada laboral, entre d'altres, produiria sens dubte un efecte positiu (immediat) en la situació dels més necessitats.

Tot el que s'ha dit hauria d'emmarcar-se en un model ecològic i resiliència (resiliència: 'capacitat d'un ecosistema de retornar a la mateixa composició específica i a l'estat normal en ésser afectat per perturbacions o interferències', segons [diccionari.cat](#)), ja que l'agricultura industrial, la desforestació, la urbanització desbocada, el turisme massiu i la mercantilització de la salut pública emmarquen un «capitalisme ecocida» (Miró, 2020) que converteix en fràgil la salut dels territoris que componen Catalunya. Seria convenient reforçar «els sectors (...) de l'agricultura i la ramaderia ecològiques i els sectors industrials i de serveis» (Miró, 2020).

Miró proposa, a partir d'aquests models, un «pacte» en el qual el sector públic jugui un paper «inqüestionable» i l'economia social i solidària també per «repensar el capitalisme», ja que «caldrà reconstruir el món i fer-lo diferent».

Però el món d'avui és global. La història ha portat les activitats econòmiques al punt en què estan i la solució també pot estar dins del sistema. La cooperació n'és un exemple.

En una perspectiva d'oligopolització (grans corporacions) de l'economia» (Enrich Llarch, 2020), que és el primer dels canvis que, segons l'autor, perduraran després de la pandèmia, les organitzacions econòmiques han de ser suficientment potents per proposar les seves condicions.

Altres canvis que perduraran, segons l'autor (*La Vanguardia*, 30/04/20) són: el reforç de les companyies globals de comercialització i prestació de serveis personals en plataforma, la inten-

REWE

Botiga de Rew Center a Alemanya.

ARXIU

Seu de Mondragon Corp. a Arrasate.

ARXIU

Arròs de Zen-noh.

sificació del treball a distància, incloent-hi el consum cultural, la generalització de l'ús de dades massives, el teletreball, la robòtica, l'autocontenció productiva, la valoració de la sanitat i de la ciència, i la influència xinesa en el món.

Tant l'agricultura com la indústria, els serveis o la construcció han de poder competir a escala global. I això avui només és possible amb la creació de grans organitzacions o la unió de moltes organitzacions més petites. L'exemple el tenim en diversos grups que avui són capdavaners i que va començar petits.

Al món els grups cooperatius més grans per volum de vendes són, segons el World Cooperative Monitor (2019):

- Crèdit Agricole (sector banca - França) (96,25 bilions de dòlars nord-americans)
- Rewe Group (sector comerç - Alemanya) (55,85)
- Zenkyoren (sector assegurances - Japó) (51,69)
- Zen-noh (sector agrícola - Japó) (41,32)
- Mondragón Corp. (sector indústria - Espanya) (13,49)
- HealthPartners Inc. (sector sanitat - EUA) (6,65)
- A assenyalar la Fundació Espriu (2n sector sanitat - Espanya) (2,02)

A Espanya els grups cooperatius més grans són, segons CEPES (2018):

- El Banc de Crèdit Cooperatiu: 32 caixes rurals, amb un total de recursos de 31.643 milions d'euros (31.3.2020).
- La Corporación Mondragón, ja esmentada: 264 entitats que van facturar 12.010 milions d'euros el 2018.
- En el sector sanitari hi ha la Fundació Espriu, formada per 5 organitzacions, 15 hospitals, 31 centres i 21.637 metges, que factura 1.787 milions d'euros.
- El Grupo AN, (Alimentación Natural, a Navarra) del sector agroalimentari, que va facturar 1.353 milions d'euros en l'exercici 2018-2019. Consta de 160 cooperatives sòcies i de 42.000 agricultors i ramaders. (www.revistamercados.com)
- El Grupo Ilunion aglutina tota l'activitat empresarial de l'ONCE (Organización Nacional de Ciegos). Són 239 centres especials d'ocupació i 61 d'economia social, amb una xifra de negocis el 2018 de 847 milions d'euros.

- El Grupo Atlantis, del sector assegurances, que des de 2015 pertany a Assurances Crèdit Mutuel (ACM). Agrupa 4 entitats: Agrupación AMC, GACM seguros generales Atlantis Vida, a més d'Assurances du Crèdit Mutuel. Té uns ingressos totals de 417 milions d'euros, un actiu de 1.217 milions i ocupa 759 persones.
- El Grup Clade, format per 11 empreses i entitats d'orientació social en els sectors agroalimentari, cultura i comunicació, immobiliari i construcció, educació, atenció a les persones, serveis a la indústria i medi ambient. Ocupen 6.942 persones i tenen uns 800.000 socis. Van facturar 316 milions d'euros el 2018.
- El Grupo UNIDE (Unión de Detallistas Espanyoles Soc. Coop.), format per 1.300 supermercats de 13 comunitats espanyoles sota les marques Udaco, Gama, Maxcoop i Unide, amb unes vendes de 240,1 milions d'euros el 2018. (web.unide.es)
- GSD Grupo Cooperativo, compost per diverses organitzacions de l'educació, les residències de gent gran, el disseny tèxtil, l'ensenyament artístic, els serveis sanitaris i la consultoria tecnològica. La seva facturació és de 104,9 milions d'euros.

Són nou exemples de voluntat de cooperació i creixement per actuar en un sistema econòmic que, agradi o no, exigeix grups potents. És una demostració del que es pot (i segons el nostre parer) i és millor fer. I donar-hi suport des de les administracions.

Aquestes experiències marquen el camí, però la dificultat del comandament compartit per desconeixement o per caràcter és un dels principals esculls a salvar.

Els canvis estructurals suggerits per Ivan Miró són modificacions de l'estructura administrativa (i política) de la comunitat i requereixen acords que difícilment es poden aconseguir a curt termini i de forma efectiva, i que a les grans corporacions i als polítics, els costa acceptar.

En canvi, les agrupacions i/o fusions d'empreses i/o grups cooperatius, amb els mateixos objectius fonamentals, poden consolidar grups grans per influir en les decisions socials i polítiques necessàries per implantar solucions d'acord amb l'esperit cooperatiu i comunitari.

#SansACasa, cuidem-nos per a un #BenEstar físic i emocional en temps de COVID-19

Sònia Peralta

Tècnica de comunicació

SePrA SCC

@Seprascc

La pandèmia de COVID-19 ens fa passar més temps a casa i això significa tenir menys interaccions socials i menys exercici físic. Aquesta mancança pot tenir conseqüències negatives tant per a la nostra salut física com mental, segons explica l'OMS en la seva nova campanya per mantenir-nos sans a casa¹.

Si treballem des de casa, **pot ser que estiguem assegudes més temps de l'habitual i ens resulti més difícil seguir practicant exercici físic**, sobretot a aquelles que no solen fer massa exercici habitualment. És molt important que **descansem cada poques hores i caminem per casa o fem estiraments**. Això ajuda a relaxar els músculs, millorar la circulació de la sang i l'activitat muscular. L'exercici físic, tant moderat com intens, és beneficiós per al nostre cos i la nostra ment. L'OMS recomana que les persones adultes fem **150 minuts a la setmana d'activitat física moderada o 75 minuts d'exercici d'alta intensitat**. El metges recomanen entre 20 i 30 minuts diaris.

L'exercici és important, però també ho és el que mengem. Pot ser que ens haguem vist superats per la situació i que, intentant encaixar en un dia les activitats laborals i familiars, els àpats quedin en un segon pla. **Una alimentació saludable** és un gran aliat per sentir-nos millor. La clau rau a **tenir una alimentació variada**: cereals, llegums, verdures i fruites i algun aliment d'origen animal, com carn, peix, ous o llet. Si mengem cereals, són millors els integrals no processats, que tenen una fibra beneficiosa i proporcionen una sensació de sacietat més duradora. És important **reduir el consum de sal** i que aquest sigui un equivalent a 5 grams diaris, que és com una culleradeta, així com també utilitzar olis d'oliva, soja o gira-sol en comptes de mantega. **Evitem els aliments processats, fregits o amb greixos trans i limitem el consum de sucre**. La hidratació és molt important: hem de **beure aigua durant tot el dia**, com a mínim 2,5 litres.

Adaptar-nos a les noves realitats de feina, ensenyament i falta de contacte físic amb familiars i amics és difícil, i més si hem de canviar els nostres hàbits, enfrontar-nos a la por d'infectar-nos de COVID-19 i a la preocupació per les persones pròximes i vulnerables. Hem de pensar, però, que això també pot resultar **especialment dur per a les persones amb trastorns de salut mental**. Cuidar la nostra salut emocional és fonamental per poder cuidar dels altres.

— Mantinguem-nos informats

i a través de fonts informatives fiables, però vigilem amb la sobreinformació. Informar-se de les notícies a una hora determinada, un o dos cops al dia, pot ajudar.

— Seguim una rutina.

Intentem conservar les rutines diàries en la mesura del possible o establim-ne de noves. Hem de reservar temps per als àpats, per a l'exercici habitual, per a coses que ens agradi fer i per al descans, a part de les obligacions diàries.

— El contacte social és important.

Encara que tinguem els moviments i les trobades socials restringides, podem fer trobades per whatsapp, via telemàtica o simplement telefonant. Podem seguir tenint contacte regular amb les persones que estimem.

— Controlem el temps de pantalla.

Treballar des de casa i estar assabentades de tot pot requerir moltes hores davant d'una pantalla. Prenguem-nos un descans de tant en tant.

No discriminem les persones per por del contagi de la COVID-19. Tampoc discriminem els professionals sanitaris ni les treballadores de la salut. Recordem que la **COVID-19 ha afectat persones de molts països i no podem associar-la a cap grup humà concret**. La por és una reacció normal en situacions d'incertesa, però a vegades la por es pot expressar d'una manera que resulta feridora per a altres persones.

Cuidem-nos.

1. <https://www.who.int/es/campaigns/connecting-the-world-to-combat-coronavirus/healthyathome>

NO HI HA COOPERATIVISME SENSE EDUCACIÓ CRÍTICA

Daniel Jover Torregrosa
Educador

Sabem que el capitalisme global ha anat produint canvis de tota mena, els impactes dels quals encara són impredecibles. Han provocat no sols una ruptura substancial en l'educació, en els canals d'integració al món del treball o en l'activitat socioeconòmica i empresarial, sinó que també ho ha fet en les maneres de concebre, analitzar i comprendre el que ens passa. Ens sumeix en la impotència i la perplexitat per determinar altres rumbs més humans i solidaris.

En efecte, la irrupció incessant de noves tecnologies, unida a la mundialització de mercats i capitals, ha generat al llarg

de les tres darreres dècades mutacions culturals fonamentals en les maneres de viure, treballar, crear empresa, formar-se, participar i consumir de tal magnitud que han soscavat els fonaments del nostre món i la seva irracionalitat ens porta a un col·lapse de civilització.

Vivim, doncs, una època històrica caracteritzada no sols per la incertesa, sinó per les desigualtats de tota mena i la injustícia estructural que salva institucions financeres responsables de la crisi i castiga la població disminuint drets i reduint serveis públics. S'esclavitzava els pobles mitjançant el deute colos-

sal i els interessos bancaris, cosa que impedeix que la humanitat surti d'aquest cercle viciós i diabòlic.

El cooperativisme i l'economia social i solidària (ESS) només pot ser alternativa si assumeix i incorpora l'educació crítica i conscient com una estratègia clau.

Només eduquem quan emprenem i treballem per alguna causa que valgui la pena i on ens sentim implicats fins al punt de ser protagonistes actius de tot el procés educatiu: quan reflexionem i aprenem de l'acció i retornem a la pràctica allò elaborat i teoritzat en una dinàmica viva de creativitat i innovació de la praxi. No és cap secret, si afirmem que la cultura de l'activitat, la iniciativa i la solidaritat formen part de les més belles tradicions del cooperativisme i l'educació transformadora o economia solidària i es retroalimenten mútuament. Valors com l'autonomia, l'autogestió, el treball de qualitat, l'aprenentatge permanent són requisits perquè es produeixi innovació i emprenedoria social i solidària. Tal com diu Emilio Lledó, educació és sobretot «crear llibertat, donar possibilitat en pensar». Una educació de matriu humanista ajuda que la persona s'orienti cap a la saviesa, la cooperació, la consciència, el benestar i l'amor..., que s'allunyi de la ignorància, l'egoisme, la inconsciència, la insatisfacció i la por.

El paper fonamental de l'educació és acompanyar i ajudar les persones, des de petites fins a adultes, a construir-se i apoderar-se com a subjectes protagonistes del seu propi desenvolupament i evolució. Ens fa falta una mirada holística i universal, integral, buscant entendre cada aspecte i dimensió de l'ésser humà, incloent-hi la dimensió emocional i espiritual, perquè tot ésser humà sigui capaç de pensar, conèixer-se i completar-se plenament en totes les dimensions.

Els éssers humans som éssers d'esperança, no de resignació, i menys de submissió. Per això, si les persones aprenem a pensar, és un gran perill per a qualsevol sistema de dominació que nega o manipula les llibertats. Tots els sistemes educatius han tingut sempre l'obsessió que la gent acumuli molta informació, que arribin a l'excel·lència, però que no pensin, sobretot que no pensin amb sentit crític i amb esperit lliure. La transformació del món sempre és una aposta a l'incert i desconegut impulsada per la causa humana sobre la base de la tríada: dignitat, justícia i drets humans. Una educació que no dicotomitza tendresa i solidaritat obre totes les potencialitats i fomenta les capacitats necessàries per al cooperativisme.

El cooperativisme i l'economia social i solidària (ESS) només pot ser alternativa si assumeix i incorpora l'educació crítica i conscient com una estratègia clau.

Motivar l'opció per l'esperança és una de les tasques irrenunciabls en l'economia social i solidària. Per a això és necessari procedir amb rigor i honradesa.

Motivar l'opció per l'esperança

Motivar l'opció per l'esperança és una de les tasques irrenunciabls en l'economia social i solidària. Per a això és necessari procedir amb rigor i honradesa.

Sabem que no n'hi ha prou amb l'esperança ni amb la presa de consciència per viure la tensió utòpica d'una educació alliberadora per a una economia social i solidària. Cal una opció personal i professional interpel·lada per una voluntat de lliurament i una educació amb el sofriment dels oprimits i perdedors del sistema. Necessitem motivar l'opció amb el gust de la llibertat. Que sigui capaç d'acceptar els riscos. Capaç de sacrificar certes seguretats, els individualismes, els egoismes. Perquè sabem que en aquesta terra no hi ha felicitat sense un desig de justícia, d'una vida digna, sense un somni d'humanitzar l'infrahumà. Per això cal crear alternatives educatives, de treball i economia solidària que demostrin altres maneres d'aprendre, cooperar per produir i progressar. Cal

evitar el reduccionisme mental que el fenomen de la jivarització –supressió de l'esperit crític i la capacitat de pensar–, propi del model neoliberal que es vol imposar. És necessari formar en i per a la llibertat i l'equitat, amb maneres creatives per fer ciència-tecnologia per a la resolució de les necessitats socials i ambientals, tenint en compte el seu context, ja que el coneixement científic és interpretatiu perquè és històric. L'educació així concebuda té un important paper no només en l'accés al coneixement, sinó també en la creació de signes i transformació de l'ordre simbòlic i cultural del món. La producció de significats i de sentit associats al desenvolupament humà com a font de llibertat i drets humans és una de les més grans responsabilitats que tenim. És possible formar ments pensants i cors sentints –que senten– perquè es treballa amb sentit i cooperació. Sempre és preferible la qualitat d'un cap clar que d'un cap ple. Participar

en associacions i xarxes diverses no és una cosa superficial. Implica comprometre's socialment com la millor manera de tenir una presència activa. Per tot això, necessitem construir xarxes de cooperació i intercanvi que ens permetin arribar i avançar junts on sols i aïllats no podríem.

A la xarxa cooperativa, aprenem a complementar els nostres sabers i coneixements; desenvolupem capacitat de diàleg i cerca d'acords buscant les coincidències i perspectives que ens igualen; fixem objectius

comuns que ens permeten produir sentit i donar significat al nostre quefer; tota iniciativa té més ressonància i efecte multiplicador en fer visible i transferible l'acció; és un procés d'aprenentatge del respecte a les diferències i de les responsabilitats compartides.

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable
tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

quèviure

Distribuïdora
de Mercat Social

queviure.coop

Som representativitat —

→ **Participació**

Visibilitat —

→ **Enfortiment i creació**

Sectors —

→ **Territori**

Economies feministes —

**Cooperatives
de Treball**

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya
Premià 15, 1ª planta · 08014 Barcelona
Tel: 93 318 81 62 · Fax: 93 302 18 85

cooperativest treball.coop

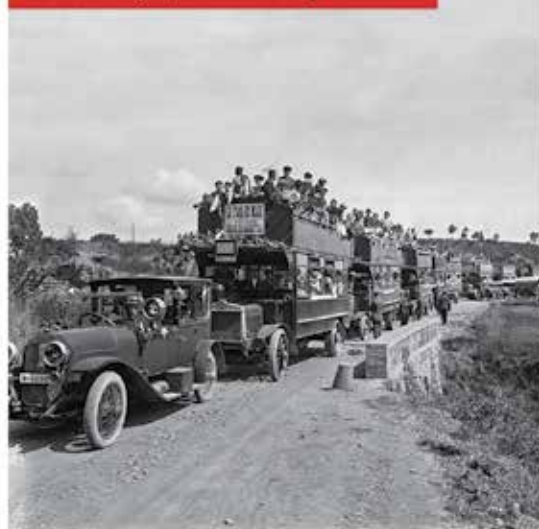
PROMOCIÓ 2021

Per a una subscripció a la revista Cooperació Catalana (30€).
Obsequi d'un exemplar del llibre **Catalunya, Terra Cooperativa**.

Subscripcions: <http://www.rocagales.cat/publicacions/cooperacio-catalana/>

www.rocagales.cat co@rocagales.cat 932 154 870

Catalunya, terra cooperativa

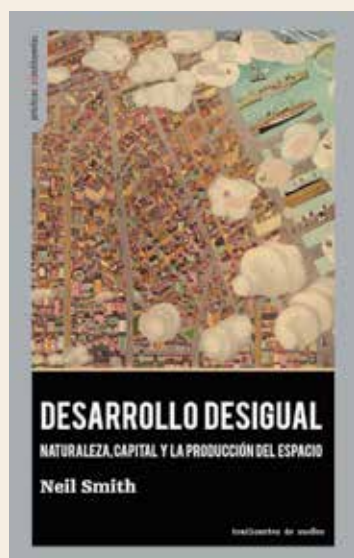

La producció de l'espai capitalista o com l'urbanisme neoliberal dissenya el territori

Marc Dalmau

La Ciutat Invisible

@ciutatinvisible

Desenvolupament desigual de l'inoblidable Neil Smith és un llibre de capçalera per a totes aquelles persones interessades en la geografia urbana. Llegint-lo, aprendrem com el capitalisme produeix la natura i l'espai, i com, per tant, el mode de producció és també un mode de producció del territori. Ja a la segona part, seguint autors com Lefebvre o Harvey, Smith exposa la importància de la producció de l'espai per a la supervivència del capitalisme i proposa la teoria del desenvolupament desigual per entendre la seva estratègia de mobi-

lització i reproducció sobre el territori. El capitalisme necessita produir espai degut a la incapacitat del circuit primari de generació de valor (la producció mitjançant el treball), per mantenir el creixement de la taxa de guany de forma il·limitada al llarg del temps. D'aquesta manera, per seguir expandint-se, el capital necessita generar altres circuits d'acumulació (immobiliari-turisme, financer, innovació i recerca) per garantir l'extracció de beneficis i l'acumulació de capital, i és per aquest motiu que acudeix al territori i a la producció del desenvolupament desigual. El desenvolupament desigual és, doncs, l'expressió territorial de les contradiccions del capital globalitzat i la competició entre regions per atreure la inversió, especialment visibles en la incongruència entre la necessitat de diferenciació (distinció) i d'igualació (homogeneïtzació), que es tradueix sobre el territori en la dialèctica entre desenvolupament i degradació. Només d'aquesta manera el capital pot reproduir cicles econòmics d'acumulació, generant onades alternes i successives de desenvolupament, degradació i desenvolupament. El capital aleshores fluctua de barri a barri, de ciutat a ciutat o de regió a regió, només en funció de les oportunitats de lucre i acumulació.

L'urbanisme neoliberal generalitza, així, els processos de destrucció creativa i sistematitza la producció de paisatges

desiguals funcionals a l'acumulació, creant clapes de sobreabundància (i gentrificació) o degradació en escales juxtaposades, entre regions a escala global, però també a l'interior de cada ciutat. No és difícil deduir que el concepte de desenvolupament desigual és a la base i fonamenta la teoria de la gentrificació de Smith, un camp en què destacaria especialment i en què treballa apassionadament al llarg de la seva vida. Un altre concepte important introduït per primera vegada per l'autor en aquest llibre, i més tard desenvolupat al llarg de la seva obra, és el d'escala geogràfica. Unitat fonamental d'anàlisi i d'estructuració de l'espai geogràfic contemporani, per Smith, el concepte d'escala ens ajuda a entendre tant com s'organitza la geografia del capital, com de quina manera podem subvertir-lo i impugnar la seva lògica.

Desenvolupament desigual és un llibre clàssic en tots els sentits de la paraula, primer perquè és d'edició antiga, la primera edició fou del 1984, i això, és clar, també demostra la clarividència de l'autor, i segon perquè malgrat tots els canvis geopolítics —s'ha tardat més de trenta anys a traduir-lo al castellà— en allò fonamental resta totalment vigent. Agraïm profundament la tasca d'edició i publicació dels nostres germans de Traficantes de Sueños, que, un cop més, han aconseguit materialitzar un altre nostre vell somni editorial.

SMITH, NEIL
DESARROLLO DESIGUAL. NATURALEZA, CAPITAL Y LA PRODUCCIÓN DEL ESPACIO

Madrid: Traficantes de sueños, 2020

ISBN: 9788412125917

280 pàgines

Mides: 240x150

Aquest llibre el trobareu a la llibreria cooperativa La Ciutat Invisible

**ARA QUE EL CAMÍ
FA PUJADA RESPIRA,
REVISA,
RETROBA,
RENOVA,
REVIU,
REAFIRMA'T,
REVISTA**

L'APPEC representa les editorials de revistes
i mitjans digitals en llengua catalana.

Més de 200 capçaleres de 30 temàtiques diferents.

www.iquiosc.cat

Amb el suport de
 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

